

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 377. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849787627824.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

Mange skuespillere er i det hele ikke på det rene med, hvori egentlig deres kunst består. De forveksler den fremstillende med den genfremstillende kunst. Den fremstillende kunst er digterens; 378 den genfremstillende skuespillerens. Forskellen mellem digteren og skuespilleren er, at digteren skaber af det rå stof, skuespilleren af et stof, som alt er kunst. Digterværket overleveres skuespillerne, og det bliver nu deres kunst at optage det i sig i den grad, at det bliver dem muligt at genfremstille det, som om det var undfanget oprindeligt af deres egen sjæl; og denne gengiven sker igennem deres personlighed, idet deres evne består i at tilpasse denne til de forskellige digterbilleder, så at tilskuerne i hvert af disse sættes i den illusion, at de har en selvstændig personlighed for øje, uagtet det igennem alle billeder er et og det samme individ, der formår at frembringe altid nye skikkelser. Men for at kunne optage digterens frembringelser og gengive dem må der i en skuespillers personlighed udtale sig en æstetisk idealitet. Dette stempel kan ikke undværes, og denne idealitet må gøre sig gældende i de ydre former, i åsyn, gang, holdning, stemme. At have dette præg over sin personlighed danner dog endnu ikke skuespilleren, thi hvem vil nægte, at mangen en personlighed, der ikke er skuespiller, har dette præg, både i det ydre og i det indre. Men de formår ikke at bruge denne idealitet som et spejl, hvori de kan optage og udstråle billeder, uden at udslette deres eget, der igennem tilsløringen dog skal lyse bestemt frem. At være en anden og dog sig selv, det er skuespillerens vanskelige opgave; thi den skuespiller, der ikke formår igennem alle de forskellige billeder at holde fast på sin egen personlighed, mangler den basis, der i tidernes løb kan fængsle tilskuerne således, at der mellem dem og ham opstår et slags venskabsforhold, der ofte kan blive så stærkt, at man ved en skuespillers død kan have en følelse, som om en kær ven og slægtning var bortrevet fra vor midte. Og her er det ikke rollernes tab, man begræder, men personens; men hvorledes skulle denne person have vundet vor kærlighed, ifald vi ikke gennem alle de forskellige billeder, bevidst eller ubevidst, havde set et menneske, en bestemt individualitet skinne frem? De tilskuere, der siger: »Hvad bekymrer jeg mig om, hvorledes skuespillerne er som mennesker, når de kun spiller godt,« er tilskuere med grove sanser, for hvem vist ofte det bedste, det fineste i en fremstilling går tabt, thi kun fra sjælens dyb kan det skønne tiltale os; men er der ingen sjæl hvorfra da hente det, der henriver os? Sjælens baggrund er det, der giver en fremstilling blivende værd. Jeg siger 379 med vilje: blivende, thi en øjeblikkelig virkning kan selv det futi-leste opnå, når det tiltaler modesmagen. Skuespillerens hverv er altså at digte sin egen person ind i digterens billeder; thi digter på første hånd er han nu engang ikke. Dette skal han have mod til at tilstå for sig selv og andre. Og han kan gerne tilstå dette, thi hans virksomhed er endda ikke så ringe. Men i stedet for at tilstå det, ligger skuespillerne i en stadig krig med dem, som man skulle tro, de var nærmest forbundne med, nemlig digterne. De hovmoder sig ikke sjældent lige overfor dem, i stedet for at det naturlige ville være, om disse to levede et fostbroderliv sammen, hvori de delte ondt og godt med hinanden. Erfaringen har lært mig, at her er fejlen sædvanligt skuespillerens og ikke digterens. Skuespillerne holder ikke af at modtage råd og fingerpeg af digterne, og hvem er nærmere til at give dem disse end den digter, hvis værk skuespilleren har at forstå, opfatte og gengive? At jeg for min del aldrig har været befængt med denne ømfindtlighed, der i højeste grad var mig imod, kunne alle de digtere bevidne, i hvis arbejder jeg har spillet. Til Oehlschläger henvendte jeg mig derfor flere gange for at blive bestyrket i, at min opfatning af Dina var overensstemmende med det, han havde tænkt sig.